

Μάθημα 3^{ον}

Παρακλητική Είρημοί Γ' ἤχου Κυριακή

(θεολογικά σχόλια ἀπό Κῆπο Χαρίτων)

Στόν κανόνα, ἡ σχέση λατρείας Καινῆς καί Παλαιᾶς Διαθήκης φαίνεται ἀπό ὅλες τίς προτυπώσεις τῆς ὑμνολογίας, οἱ ὁποῖες φανερώνουν τό δογματικό περιεχόμενο τῆς πίστεώς μας, τό ὁποῖο παρέχει πνευματική ὠφέλεια καί τιμᾶ τήν Θεοτόκο μέ τούς Ἁγίους.

Ἡ ἱστορία τοῦ Ἰσραήλ ἀποτελεῖ προτύπωση τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἐπαγγελίες πρὸς τόν Ἀβραάμ ὅτι θά πληθύνει τό λαό του σάν τήν ἄμμο τῆς θαλάσσης εἶναι ἡ ὑπόσχεση τῆς οἰκουμενικότητας τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας εἶναι εἰκόνα τοῦ Παραδείσου, ἡ διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης εἶναι ἡ διάβαση τῆς Ἐκκλησίας στήν καινή ἐν Χριστῷ ζωή καί τύπος τοῦ θείου βαπτίσματος. Ὁ Ἰσαάκ καί ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ προτυπώνουν τόν Χριστό. Τόν σταυρωμένο προτυπώνει ὁ ὑψωθεῖς ὄφρις ἐν τῇ ἐρήμῳ. Τό ξύλο πού γλυκαίνει τά πικρά ὕδατα εἰκονίζει τόν Σταυρό. Ἡ Θεοτόκος προτυπώνεται μέ τήν ἀφλεκτο Βάτο, τήν βλαστήσασα ράβδο τοῦ Ἀαρών, τήν μανναδόχο στάμνο....

Ὅλες οἱ λατρευτικές λεπτομερεῖς διατάξεις, οἱ θυσίες καί οἱ ραντισμοί τοῦ αἵματος, οἱ καθαρμοί, ἡ ἀρωνική ἱερωσύνη καί ὅλα τά τελούμενα ἦταν τύποι καί προτυπώσεις τῆς μελλούσης ἀληθοῦς λατρείας καί καλλιεργοῦσαν τήν ἐλπίδα τῆς ἀληθοῦς σωτηρίας καί λυτρώσεως.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ νέος Ἰσραήλ, τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἡ νέα ἄμπελος πού καρποφορεῖ τή σωτηρία ...Ὁ Χριστός ὁ μέγας Ἀρχιερεὺς θύων καί θυόμενος προσφέρει ἑαυτόν ὑπὲρ πάντων τῶν ἀνθρώπων, ραντίζει μέ τό πανάγιο Αἷμα Του ὅλη τήν ἀνθρώπινη φύση καί τήν καθαρίζει. Λουζόμαστε πλέον ὄχι μέ τυπικούς καθαρισμούς ἀλλά διά τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος καί ἔτσι

καθαριζόμαστε από την άμαρτία. Τρεφόμαστε με την προσφερόμενη αναίμακτη θυσία Του, τό Σῶμα Του καί τό Αἷμα Του...

Α' ὠδή

Ὁ τὰ ὕδατα πάλαι, νεύματι¹ θείῳ, εἰς μίαν συναγωγὴν² συναθροίσας³, καὶ τεμῶν⁴ θάλασσαν Ἰσραηλίτη λαῶ⁵, οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν, δεδοξασμένος ὑπάρχει, αὐτῷ μόνῳ ἄσωμεν, ὅτι δεδόξασται⁶.

Μτφρ: Αὐτός πού κάποτε μέ τό θεῖο του νεῦμα καί μόνο, συγκέντρωσε στόν ἴδιο τόπο τά νερά τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καί ἔκοψε στά δύο τή θάλασσα, χάριν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, αὐτός ὁ Θεός μας εἶναι δοξασμένος, σέ Αὐτόν μόνο ἄς ψάλλουμε ἐπειδή ἔχει δοξαστεῖ.

Θεολογικά σχόλια:

ἄσωμεν: Ὁ Μωϋσῆς μέ τό "ἄσωμεν" φανερώνει πώς ἡ ἐπινίκιος καί εὐχαριστήρια αὐτή δοξολογία δέν εἶναι ψαλμός, δέν ψάλλθηκε δηλ. μέ μουσικό ὄργανο ἀλλά εἶναι μόνο ὠδή. Ὡδή κατά τόν μέγα Βασίλειο εἶναι μία μελωδική φωνή πού γίνεται μέ ἄρμονία χωρίς συνήχηση μουσικοῦ ὄργάνου.

Γ' ὠδή

Ὁ ἐκ μὴ ὄντων⁷ τὰ πάντα παραγαγών⁸, τῷ Λόγῳ κτιζόμενα⁹, τελειούμενα¹⁰ Πνεύματι¹¹, Παντοκράτορ Δεσπότη, ἐν τῇ ἀγάπῃ¹² τῇ σῆ στερέωσόν με.

¹Νεύω-νόημα, σημείο, διαταγή, ἐκδήλωση θελήσεως

²συγκέντρωση

³Συναθροίζω: Συγκεντρώνω στό ἴδιο μέρος

⁴ἐπιθ. μτχ. τέμνω ἔτεμνον τεμῶ, ἔτεμνον, τέτμηκα, ἐτετμήκειν' κόβω, σκίζω, διαχωρίζω

⁵Δοτ. προσ. χαριστ. (ρήματα ἀπρόσωπα, εἰμί, γίνομαι, ὑπάρχω)

⁶Δευτ. αἰτιολογική

⁷ἐμπρ. προσδ. προέλευσης

⁸ἐπιθ. μτχ. παραγαγών=ὁ Θεός Πατήρ< παράγω=ὀδηγῶ κοντά' παραπλανῶ, προτρέπω, συμπεραίνω

⁹Τροπ. ἡ ἀναφ. μτχ.

¹⁰Τροπ. ἡ ἀναφ. μτχ.

¹¹Δοτική ποιητ. αἰτίου

¹²Τρόπος, κατάσταση' ἢ ἐν τόπῳ στάσις

Μτφρ: Αὐτός πού δημιούργησε τά πάντα, τά ὁποῖα αὐξάνονται διά τοῦ Λόγου καί ὀλοκληρώνονται διά τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, Παντοκράτορ Δέσποτα στερέωσέ με στήν ἀγάπη σου.

Θεολογικά σχόλια:

Στερέωσόν με : Ἡ στειρότητα τῆς προφήτιδος Ἄννας προκαλοῦσε σύγχυση λογισμῶν, ψυχική νωθρότητα καί παράλυση τῆς καρδιάς. Ὅταν ὅμως γέννησε τόν προφήτη Σαμουήλ τότε δυνάμωσε ἡ καρδιά της καί ἐνεπιστεύθη τόν Κύριο.

Δ' ὠδή

Ἔθου¹³ πρὸς ἡμᾶς, κραταιὰν ἀγάπησιν¹⁴ Κύριε· τὸν μονογενῆ γὰρ σοῦ Υἱόν¹⁵, ὑπὲρ ἡμῶν¹⁶ εἰς θάνατον¹⁷ δέδωκας¹⁸· διό σοι¹⁹ κραυγάζομεν, εὐχαριστοῦντες· Δόξα τῇ δυνάμει²⁰ σου Κύριε.

Μτφρ: Μᾶς ἀγάπησες Κύριε δυνατά. Διότι προσέφερες ὡς θυσία τόν μονογενῆ σου Υἱό, γιά χάρη μας. Γί'αυτό Σοῦ φωνάζουμε δυνατά, εὐχαριστώντας Σε: Ἄς εἶναι δόξα στήν δύναμή Σου Κύριε.

Θεολογικά:

Θάνατον: Μέ τόν θάνατό του ὁ Κύριος συντρίβει τούς δαίμονες πού ἀποτελοῦν τούς ἀρχηγούς τῶν κακῶν καί παρανόμων ἀνθρώπων. Ὁ Κύριος νικᾷ τούς δαίμονες πού τυραννοῦσαν τό ἀνθρώπινο γένος, ἀπενεργοποιώντας τήν δύναμή τους.

Ε' ὠδή

---

¹³ἀόριστος β', β' πρόσωπο, Τίθεμαι, ἐτιθέμην, θήσομαι/τεθήσμαι, ἐθέμην/ἐτέθην, τέθημαι

¹⁴ἀντικ. ἔθου

¹⁵ἀντικ. δέδωκας

¹⁶ἐμπρ. προσδ. ὑπεράσπισης

¹⁷ἐμπρ. προσδ. σκοποῦ

¹⁸Δίδωμι, ἐδίδουν, δώσω, ἔδωκα, δέδωκα, ἐδεδώκειν

¹⁹ἀντικ. κραυγάζομεν

²⁰Δοτ. ἀντικ.

Πρὸς σέ ὀρθρίζω²¹, τὸν τοῦ παντός²² Δημιουργόν²³, τὴν ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν²⁴ εἰρήνην²⁵. διότι φῶς²⁶ τὰ προστάγματά σου, ἐν οἷς²⁷ με²⁸ καθοδήγησον.

Μτφρ: Πρὸς Ἐσένα, τὸν Δημιουργό τῆς κτίσεως, τὴν Εἰρήνην πού ὑπερέχει κάθε νοῦ, τὸν Ὑπερνοῦ, ἐγείρομαι τό πρωῖ καὶ ἀπευθύνομαι ὑμνώντας Σε, πρὶν ἀκόμη χαράξει· διότι εἶναι φῶς τὰ προστάγματά Σου, διὰ τῶν ὁποίων καθοδήγησέ με.

Θεολογικά:

ὀρθρίζω: Οἱ ψυχές πού ἔχουν ἀγάπη καὶ ἔρωτα στὸν Θεό δὲν ὑποφέρουν νὰ ξοδεύουν ὅλο τό διάστημα τῆς νύχτας στὸν ὕπνο, ἀλλὰ σηκώνονται κατὰ τὴ νύχτα καὶ προλαβαίνουν τὸν ὀρθρο δοξολογώντας τὸν ἀγαπημένο τους Θεό μέ ὕμνους καὶ δοξολογίες, εὐχαριστώντας Τον πού πέρασαν καλά τὴν προηγούμενη νύχτα, παρακαλώντας Τον νὰ περάσουν θεαρέστως καὶ τὴν ἐπομένη μέρα. Ὅταν ἀγαπᾶ κάποιος ἓνα πρόσωπο, συνθέτει καὶ τοῦ λέει πολλά ἐγκώμια. Ἔτσι καὶ οἱ ἅγιοι καὶ δίκαιοι ἄνθρωποι πού ἀγαποῦν τὸν Θεό μέ θερμό φίλτρο ἔρωτα ὕμνοῦν καὶ δοξολογοῦν τὸν Θεό.

ΣΤ' ὠδή

Ἄβυσσος²⁹ ἐσχάτη³⁰ ἁμαρτιῶν ἐκύκλωσέ με, καὶ ἐκλείπει³¹ τὸ πνεῦμά³² μου, ἀλλ' ἐκτείνας³³ Δέσποτα, σὸν ὑψηλὸν βραχίονα³⁴, ὡς τὸν Πέτρον με, κυβερνήτα διάσωσον.

²¹ ὀρθρεύω=ξυπνῶ πολύ πρωῖ· εἶμαι ἔξυπνος.

²² Γεν. ἀντικ.

²³ Παράθεση στο σέ

²⁴ ἀντικ. στο ὑπερέχουσαν

²⁵ Παράθεση στο σέ

²⁶ Κατηγ. στο προστάγματα

²⁷ προστάγμασι

²⁸ ἀδύναμος τύπος τῆς προσωπικῆς ἀντων. ἐγώ, σύ, -, ἀ' πρόσωπο, αἰτιατ. ἐν.

²⁹ ὕποκ. ἐκύκλωσε

³⁰ Τελευταία, χειρίστη

³¹ ἐκλείπω ἐξέλειπον ἐκλείψω ἐξέλειψα/ἐξέλιπον ἐκλέλοιπα=ἐγκαταλείπω, παραλείπω, σταματῶ, σκοτίζομαι

³² ὕποκ. ἐκλείπει

³³ ἐκτείνω ἐξέτεινον ἐκτενῶ ἐξέτεινα ἐκτέτακα ἐξετετάκειν=ἀπλώνω καταδιώκω

³⁴ Σύμβολο δύναμης (ῶμος-ἀγκώνας)

Μτφρ: Μέ περικύκλωσε ή χειρίστη μορφή άβύσσου άμαρτιών και σκοτίζεται ό νοϋς μου, αλλά άφου άπλώσεις Δεσπότη μου τον δυναμικό βραχίονά Σου, όπως κάποτε τον έδωσες στον Πέτρο, διάσωσέ με, Κυβερνήτη μου.

Θεολογικά:

έκύκλωσέ με: όπως τά κήτη ζοϋν στα βαθύτατα πελάγη έτσι και ό προφήτης Ίωνας αλλά και ό κάθε άνθρωπος, κατακαλύφθηκε όλος από τό νερό, τό όποιο έχει φυσικό ιδίωμα νά πνίγει αυτούς πού πέφτουν μέσα σέ αυτό.

Z' ώδή

Ός πάλαι τούς εϋσεβείς³⁵, τρεις Παϊδας έδρόσισας, εν τη φλογί³⁶ τη Χαλδαϊκή³⁷, τῷ φωτιστικῷ³⁸ τῆς Θεότητος πυρί³⁹, και ήμᾶς⁴⁰ καταύγασον⁴¹. Εϋλογητός εἶ κράζοντας⁴², ό Θεός⁴³ ό τῶν Πατέρων⁴⁴ ήμῶν.

Μτφρ: Όπως κάποτε δρόσισες τούς εϋσεβείς τρεις Παϊδες μέσα στη χαλδαϊκή φωτιά του καμινιου, μέ τό φωτιστικό άκτιστο πυρ του Αγίου Πνεύματος, έτσι και τώρα καταλάμπρυνε και έμᾶς πού φωνάζουμε δυνατά «Εϋλογημένος νά είσαι ό Θεός τῶν Πατέρων μας».

Θεολογικά

Εϋλογητός: Τον όνομάζουν οί τρεις παϊδες Θεό τῶν Πατέρων τους για νά δείξουν την ταπείνωση του φρονήματος τους, ότι δηλ. οί ίδιοι δέν είναι άξιοι νά ύμνήσουν τον Θεό, αλλά έμπιστευόμενοι και έπικαλούμενοι τούς Πατέρες τους τό

³⁵Επιθ. προσδιορ.

³⁶έμπρόθ. προσδ. τόπου, εν τόπω στάσις (φλόξ)

³⁷Επιθ. προσδ.

³⁸Επιθ, προσδ.

³⁹Δοτ. Τρόπου-μέσου

⁴⁰ύποκ. κράζοντας και άντικ. καταύγασον

⁴¹ καταύγασον < αύγάζω, = βλέπω, παρατηρώ, φωτίζω

⁴²άναφ. μτχ

⁴³Κλητ. προσφ. ή ύποκ. στό εϋλογητός

⁴⁴Γενική κτητική

κάνουν. Παράλληλα κηρύττουν τήν ἀρετή τῶν Πατέρων τους.(Αβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ). Καί γιά αὐτήν τήν ἀρετή τους(τῶν Πατέρων) διάλεξες τό ἐβραϊκό γένος γιά νά ἐμφανιστεῖς.

Ἡ' ὠδή

Ἄστεκτω⁴⁵ πυρὶ⁴⁶ ἐνωθέντες⁴⁷, οἱ θεοσεβείας προεστῶτες⁴⁸ Νεανίαί, τῇ φλογί⁴⁹ δὲ μὴ λωβηθέντες⁵⁰, θεῖον ὕμνον ἔμελπον⁵¹. Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψοῦτε, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Μτφρ: Αφοῦ οἱ θεοσεβεῖς ἄρχοντες Νεανίες ἐνώθηκαν μέ τό ἀκατάληπτο πῦρ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καί χωρίς νά βλαφθοῦν, ἔψαλλαν θεῖους ὕμνους. Εὐλογεῖτε ὅλα τά κτίσματα τόν Κύριο καί ὑπερδοξάσετε Τον σέ ὅλους τοὺς αἰῶνες.

Θεολογικά:

ἔργα: γιά τρεῖς λόγους ἀπαριθμήθηκαν τά κτίσματα τοῦ Θεοῦ:
1) διά τῶν ἀγγέλων μᾶς εὐεργετεῖ διά τοῦ οὐρανοῦ δείχνει τήν ἀγάπη Του πρός ἐμᾶς, διότι μέ τόν ἥλιο λαμπρύνει τήν ἡμέρα, μέ τό φεγγάρι φωτίζει τή νύχτα, καί ἔτσι μᾶς διδάσκει τοῦ χρόνου τά μέτρα. Ὁ οὐρανός βλάστησε τά ἄστρα ὅπως τό περιβόλι τά ἄνθη, καί εὐχαριστιέται μέ τή θέα τους τό ἀνθρώπινο μάτι· βροχές, ἀστραπές, αὖρες ἀέρων, ὄρη καί βουνά χλοηφοροῦντα, κάμποι καρποφόροι, πηγές, ποτάμια, θάλασσες· 2) γιά νά πάψουν οἱ Χαλδαῖοι νά λατρεύουν τά κτίσματα πού εἶναι ἄλογα καί ἀναίσθητα καί νά γνωρίσουν τον Θεό ὡς ποιητή καί δημιουργό τους, ἐπομένως Αὐτόν καί νά

---

⁴⁵ἄστεκτος=ἀφόρητος ἀβάστακτος

⁴⁶ἀντικ. στό ἐνωθέντες

⁴⁷Χρον. μτχ.

⁴⁸Προῖσταμαι, προῖστάμην, προσταθήσομαι / προστήσομαι, προέστην/ προυστάθην/ προεστησάμην, προέστηκα, προεστήκειν

⁴⁹Δοτ. αἰτίας

⁵⁰Χρον. μτχ. λωβῶμαι = βλάπτομαι, ἀκρωτηριάζομαι > λώβη=κακοποίηση

⁵¹ἔξυμνῶ, ἄδω > μέλπω, μολπή, Μελπομένη

λατρεύουν. 3) όλα τά κτίσματα, ἐπουράνια, ἐπίγεια, ὑποχθόνια εἶναι ὑπόδουλα στόν Θεό.

Θ' ὠδή

Καινόν⁵² τὸ θαῦμα⁵³ καὶ θεοπρεπές⁵⁴. τῆς Παρθένου⁵⁵ γὰρ τὴν κεκλεισμένην πύλην⁵⁶, σαφῶς διοδεύει⁵⁷ Κύριος, γυμνός⁵⁸ ἐν εἰσόδῳ, καὶ σαρκοφόρος⁵⁹ ὤφθη⁶⁰ ἐν ἐξόδῳ Θεός, καὶ μένει ἢ πύλη κεκλεισμένη· ταύτην ἀφράστως⁶¹, ὡς⁶² Θεομήτορα μεγαλύνομεν.

Μτφρ: Πρωτοφανές θαῦμα καὶ θεοπρεπές. Ἐπειδὴ περνᾷ μέσα ἀπὸ τὴν φραγμένην εἴσοδο τῆς μήτρας τῆς Παρθένου ὁ Κύριος, γυμνός, καὶ μέ τὸ νά γίνει ἄνθρωπος ἀποκαλύφθηκε κατὰ τὴν ἐξοδό Του στό ἀνθρώπινο γένος, ἐνῶ παραταῦτα παραμένει κλειστή ἢ εἴσοδος τῆς μήτρας. Αὐτὴν παραδόξως ὡς μητέρα τοῦ Θεοῦ ὑμνοῦμε καὶ δοξάζουμε.

Θεολογικά:

Μεγαλύνομεν: τιμοῦμε καὶ δοξάζουμε τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο ὡς αὐτὴ πού μόνη καὶ μόνο τόν Θεό θεωρεῖ καὶ μόνη παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ θεωρεῖται· μόνη καὶ μόνον τόν Κύριο δοξάζει, καὶ μόνη παρὰ μόνου τοῦ Κυρίου δοξάζεται· μόνη καὶ μόνου τοῦ Κυρίου ἀγαπᾷ μέ θεῖο ἔρωτα καὶ μόνη παρὰ μόνου τοῦ Κυρίου ἀγαπημένη. (ἀγ. Γρηγορίου Παλαμᾷ)

---

⁵²Κατηγ. στό θαῦμα (ἐνν. ἐστί)

⁵³ὑποκ. ἐστί (πού ἐννοεῖται)

⁵⁴Κατηγ. στό θαῦμα

⁵⁵Γεν. κτητ.

⁵⁶ἀντικ. διοδεύει

⁵⁷ὀδεύω ὠδευον ὀδεύσω (ὀδοιπορῶ βαδίζω) μεσα ἀπὸ

⁵⁸Κατηγ. στό ὠφθη Κύριος

⁵⁹Κατηγ. στο ὠφθη Θεός

⁶⁰ὀρῶμαι...ἐωρόμην, ὀφθήσομαι, ὠψάμην/εἰδόμην/ ὠφθην, ἐώραμαι

⁶¹α+φράζω· ἀνέκφραστος ἄρρητος παράδοξος

⁶² ἀναφορικός παραβολικός σύνδεσμος